

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Lvdovici Venegas ... Mariale beatissimae virginis variis
conceptibus moralibus illustratum**

Venegas, Luis

Friburgi Brisgoiae, 1624

In festo nativitatis beatissimae Mariae virginis

[urn:nbn:de:bsz:31-160454](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-160454)

IN FESTO NATIVITATIS
BEATISSIMAE MARIAE
VIRGINIS.

Sermo primus.

Pro salutatione Angelica.

OMnes creaturæ, quæ à Deo supremo artifice, potenti illius brachio productæ & formatæ sunt, quæcunq; illæ sint, iuxta mensuram perfectionum, quas à suo supremo molitore acceperunt, eum exprimere, & eius latentem divinitatem manifestare conantur. Verum inter cunctas creaturas, quæ in hanc lucem prodierunt, & magis suum creatorem predicant, & ad vivum ingenium sui artificis apertius manifestant, sine controversia præcipua inter illas extitit Beatissima Virgo. Ita affirmat Sanctus Ildefonsus Archiepiscopus Toletanus in sermone huius festivitatis, ubi sic ait, *Ista creatura dignis laudibus suum creatorem*

rem predicat. De creatura sua factor cognoscitur & extollitur, quoniam invisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, & in isto mirabili artificio manus artificis maxime inspicitur. Ac si diceret. Fateor plane omnes creaturas suum creatorem indicare, & quasi digito ostendere, sed inter omnes, hæc excellentissima creatura, magnitudinem illius & præstantiam accuratius, & expressius demonstrat. Si aliquando Deus noster suam eminentiam in educendis in publicum, ex propria idea & arte, pulcherrimis imaginibus indicavit, id sane hodie præstitit, cum suæ matris pulcherrimam imaginem per eius nativitatem in lucem edidit. *De creatura sua factor cognoscitur, & extollitur.* Hodierna luce sanctissima

Maria

Maria ex materno utero egressa, famam & præclarum sui artificis in depingendis imaginibus nomen longè latequè diffudit. Et in isto mirabili artificio manus artificis maximè elucet. Tanto enim ingenio & arte illam effinxit, ut suum creatorem aliàs infinitum & incomprehensibilem, suo gremio comprimere & quasi coarctare possit. Profapia sanctissimæ Annæ ipsa & sanctus Ioachim, spiritus Angelici, sancti patres Ecclesiæ, & concionatores Apostolici dignis laudibus suum creatorem prædicarunt, sed si cum Beatiss. Maria conferantur, muti & balbutientes sunt; Quæ cum ita sint, potiùs in præsentis festivitatis concione vela contrahere, quàm extendere decreueram; quis enim humana linguâ creaturam tam excellentem, in qua totum ingenium sui artificis elucet, prædicare velit? Animadvertens tamen Mariam sanctiss. seipsam extollere & prædicare, ingenij mei vela pro viribus extendam, si aura suavissima spiritus divini adsit; Hanc exoptulemus. Dicentes Ave Maria, &c.

*De qua natus est Iesus,
qui vocatur Christus.*

Matth. cap. 1.

SANCTUS Propheta Ezechiel in mysteriosa & mirabili quadam visione, quæ refertur cap. 1. suæ Prophetiæ in medio ignis cælum seu

firmamentum aspexit, supra quod thronus magnitudinis & maiestatis totus ex saphyro permagni pretij & æstimationis confectus videbatur, superiori verò huius saphyrini throni loco, quidam in forma & specie hominis magna autoritate & maiestate insidebat. *Similitudo quasi aspectus hominis desuper. Ezech. cap. 1.* Varias interpretationes pro intelligentia prædictæ visionis Prophetæ Ezechielis Doctores adducunt, sed ad nostrum propositum per cælum, & firmamentum in medio ignis constitutum, veterum sanctiss. Annæ intelligemus, per saphyrum verò thronum in cælestibus palatijs constitutum Beatissimam Virginem interpretabimur, quæ planè tanquam thronus saphyrinus ex utero Annæ in hanc lucem egressa est. Lapis iste pretiosus saphyrus, apparentem maris colorem retinet. Hodie ergò Beatiss. Maria summo totius universi gaudio, tanquam thronus ex saphyro confectus, oritur, non solum colore, sed etiam maris proprietatibus affecta; sicuti enim altissimi maris lapillos, qui in profundo sunt, propter eius nimiam profunditatem planè impossibile est investigare, ita immensas prærogativas & virtutes, quibus hodiè exornata ex utero materno egreditur, ingenio nostro perlustrare, & ad finem usque perquirere, profus impossibile est; idè in forma saphyrini throni ab Ezechiele cernebatur, adhuc tamen pro nostri ingenij tenuitate

itate illius heroicas virtutes, & preclaras excellentias diligenter investigabimus. Ad quod rectè & accuratè præstandum, perpendamus quæso Ezechielis visionem, ait enim supra thronum, aliquem in forma atq; effigie hominis conspexisse. *Similitudo quasi aspectus hominis desuper.* In Hebræa versione sic legitur. *Similitudo quasi aspectus hominis supernè.* Vbi illud verbum *supernè* mysteriosè indicat, similitudinem illam hominis longè thronum ex pretioso saphyro confectum superâsse. Sed quis ille erit, qui tantâ eminentiâ pretiosum Mariæ sanctissimæ thronum in humana specie & forma antecellit? Nostro iudicio verbum divinum nostra mortalitate indutum representat, quod cum Deus sit, thronum in suæ maiestatis & magnitudinis gloriam electum ac destinatum, superat ac longo intervallo antecellit. *Similitudo quasi aspectus hominis supernè.* Ex hoc ergò capite, hodierna nativitate Beatiss. Mariæ festivitate, excellentiores illius prærogativas & virtutes colligam, nèpè quodd fuit thronus maiestatis ac magnitudinis, in quo verbum divinum splendidissimè triumphavit, quod sanctus Ildelfonsus Archiepiscopus Toletanus in sermone quodam à se edito de Assumptione, accuratè perpendit his verbis. *Quanta sint pensanda eius merita, quanta sint cogitanda eius præmia, nemo quidem potest edicere, nisi qui cognoverit, quanta fuerit eius gra-*

*tia, quantum eius privilegium, cum ipsa fuerit, per quam verbum divinum & æterni Patris maiestas in mundum advenerit, Vbi merita, gratiam, & præstantissima Virginis privilegia ac præmia ex hoc capite deducit; quia videlicet Maria sanctiss. thronus maiestatis æterni patris fieri & constitui meruit. Ponderanda est diligenter illa vox supernè, quam ex versione græca retulimus, similitudo quasi aspectus hominis supernè. Indicat enim hominem illi throno præidentem, supremo nec non eminentissimo modo thronū illum ex saphyro confectum, superâsse; cum enim Christus Redemptor noster duplicem naturam sortitus fuerit, divinam scilicet & humanam, in quantum homo, throno sanctissimæ Mariæ quantum ad speciem naturæ æquabatur, cum sibi per Incarnationem naturam eiusdè speciei vnièrit: At in quantum verus Deus, naturam altioris & eminentioris lineæ sibi vendicans, longo intervallo illâ excedebat. Cum ergo in nativitate Beatiss. Virginis, quando ex materno utero in hanc lucem orta fuit, nondum verbum divinum naturam humanam assumpfisset, per quam suo modo illi adæquabatur, idèd prædicto throno solum in quantum Deus, supremis ac clarissimis privilegijs eum exornans, præsidebat; quare Propheta Ezechiel formam hominis supremâ omniū esse asseruit. *Similitudo quasi aspectus hominis supernè. Ezech. 1.* Post Deum tamen & humani-*

G

tatem

tatem sibi unitam, nihil Mariâ sanctissimâ in linea & ordine gratiæ superius aut eminentius excogitari potest. Quod sanctus Gregorius rectè perpendit super caput 24. Genes. vbi ingeniose & subtiliter notavit, quodd sanctus Patriarcha Abraham, iam diebus & grandeva senectute confectus, cum vellet suum filium Isaac in matrimonium tradere, antiquiorem suę familiæ seruū vocavit, vt talem vxorem quæteret, quę tanto filio congruere & conuenire videretur, non filiam chananæorū, sed ex proprio sanguine & profapia ortam, quod vt diligentius & certius fieret, ne aliquid aliud famulus prestaret, ab eo tale iuramentum petijt. *Pone manum sub femore meo, vt adiurē te per Deū celi &c. Genes. 24.* Vbi sanctus Gregorius has iuramenti circumstantias mysteriosè observavit, scilicet quodd non permisit Abraham, vt servus super femur manum poneret ad præstandum iuramentum, sed sub femore, noluit enim vt famuli manus suo femore superior & eminentior videretur. Mysterium quodd hic latet iuxta mentem sancti Gregorij, illud est; asserit enim S. Doctor, quodd Patriarcha Abrahamus non permisit seruum supra femur manum ponere, sed sub femore, quia tunc spiritu prophetico Mariam recenter natā conspexit, vt Deus ex illa carnem assumeret, & quia eodem spiritu certò cognouit, nullam creaturam superiorem aut excellentiorem

Mariâ sanctissimâ in postetum creandam esse, idèd noluit Abraham vt seruus iuramentum præstans, super illam carnem manum poneret, ex qua postea Maria derivanda & procreanda erat. Hæc sunt verba sancti Gregorij, quibus hoc subtiliter notavit. *Non super femur, sed sub femore manum ponere iubetur; quia ex illo femore ille descensus erat, qui homo super omnes homines veniret, & non dignum erat, vt super femur manum poneret, quia nulla caro super illam carnem erat, quam vnigenitus Dei filius sibi per incarnationem vnivit.* Ex quo apertè liquet, gratiam Mariæ sanctissimæ omnem aliarum creaturarum sanctitatem præcelluisse, & immenso quasi intervallo superasse, quam ex hoc capite sanctus Ildesonus, sanctus Gregorius, & alij sancti patres Ecclesiæ, in præsentis nativitatæ festiuitate collegerunt; quia videlicet Beatissima Virgo thronus, & sedes Maiestatis Dei futura erat, ex qua verbum diuinum purissimam carnem, & nostræ humanitatis formam assumeret. *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Matth. 1.* ex hac radice tanquam ex fonte & origine præcipuæ excellentiæ derivatæ fuerunt. Quod vt grauer cõprobemus, notate charissimi filij, vt magis corda vestra, amore & feruentissimo affectu erga sanctissimam Deiparam ardentius incalescant; quodd antiquū altare Thymiamatis, aliàs Deo gratissimum & acceptissi-

ptissimum; preciosissimis aromati-
bus refertum fuit, inter illa tamen
quatuor precipue, mirabili odoris fra-
gantia nitentia reperiabantur, nem-
pe myrrha, onix, galbanus & thus;
duorū tantum que ad nostrū propo-
situm spectant, mentionem faciemus.
Dioscorides libro 12. Et Plinius li-
bro 32. asserunt, hoc aroma onix nun-
cupatum, concham quandam esse
summe fragantiæ & suavitatis, quæ
scuti formam referens, mortalium o-
mnium animos incredibili odoris su-
auitate recreat & delectat; Et si cau-
sam velimus investigare, quare tam
præstanti odoris suauitate niteat, a-
pertè inueniemus causam esse, quia
intra illam parvulum animal enas-
citur ac fovetur, quod flore nardi alitur
& nutritur. Nardus herba quædam
est, licet parvissima, calidissima ta-
men & efficacissimū ac intensissimū
odorem ex se exhalat; huic ergo con-
chulæ ad modum scuti à natura effor-
mata, ex fragrantissimo nardi flore
suauissimus, ac planè divinus odor ad-
herçbat. Proprijsimè sanè chariss-
imi auditores Beatissimam Mariam
concham summi odoris ac fragran-
tiæ, non immeritò nuncupare pos-
sumus, cum per suam nativitatē in
hanc lucem orta fuerit, vt instar
conchæ verbum divinum tanquam
florem exoptatum, & nardum infini-
tæ fragrantia, suis visceribus conclu-
deret. Concha est Maria sanctissima
ad modum scuti effecta & efformata;

quia hodierna luce tanquam scutum
& totius humani generis propugna-
culum, ex vtero materno prodijt, vt
Dei contra peccatores furorem, tan-
quam scutum fortissimum sustineret
& comprimeret. Idè sanctus Iulia-
nus Episcopus loquens peccatoribus
sic dixit. *Si in tenebris es, invoca Mari-
am, si in peccatis detineris, clama propter
Mariam, si inimicus Dei & Angelorum,
accede ad Mariam.* Ex quibus Iuliani
verbis constat, Virginē sanctissimam
non solum concham esse, sed etiam ad
tuendos peccatores clypeū & scutum
fortissimum; concha planè fuit, vbi
odor ille Deo gratissimus, qui in alta-
risancto Thymiamatis offerebatur,
inventus fuit, & suavissimum ac pla-
nè gratiæ odorem, quem semper reti-
nuit, ex flore nardi verbo scilicet di-
vino, iure ac titulo Maternitatis Dei
sibi vendicavit; vellem vt omnes
Christi fideles sibi persuaderet, omnes
Mariæ sanctissime gratias, & præro-
gativas ex flore nardi tanquam ex pri-
ma radice & fonte fuisse derivatas.
*De qua natus est Iesus, qui vocatur Chri-
stus. Matth. cap. 1.* Ex illo excellen-
tissimam matris Dei prærogativam
vsurpavit cuius præstantia ex infini-
tate & illimitatione, quam sortitur,
colligi potest; ex hoc enim capite de-
ducere poterimus, nullam aliam di-
gnitatem Beatiss. Virginis excelle-
ntiorem esse; maternitate Dei, de
quâ Doctor Angelicus asseruit. 1.
part. quæstio 25. articulus 6. ad 4.
6 2 tantam

tantam esse & tam præstantem dignitatem, vt Deus titulum maioris dignitatis & præstantiæ illi conferre non potuerit; Et ratio illius est, quia esse matrem Dei est dignitas infinita, infinito autem nihil maius excogitari aut fingi potest in illa linea & ordine, quo infinitum est. Quam doctrinam sic confirmavit sanctus Bonaventura in libro quodam à se edito, quem Speculum virginitatis inscripsit cap. 8. *Beata Virgo est mater Dei, quâ Deus maiorem non potest facere, maiorem mundum Deus potest facere, sed maiorem matrem, quam matrem Dei. Deus non potest facere.* Dignitas ergo matris Dei infinitatem & immensitatem quandam sortitur, cum nihil illâ maius à Deo effici possit, ex quo nulla imperfectio aut debilitas in divina omnipotentia denotatur. Sicut enim Deus absque vlla suæ omnipotentia iactura, meliorem filium verbo divino à se ab æterno genito, habere aut producere non potest: Ita nec præstantiorem matrem, saluâ etiam omnipotentia diuinâ; Nam esse matrê, formaliter importat respectum ad filium à se genitum, & esse Dei matrê, ad filium diuinum temporaliter ex suo purissimo sanguine afflatu spiritus diuini genitum; Cum ergo Pater æternus meliorem & præstantiorem filium habere non potuerit, ita nec maiore & excellentiorem matrem procreare ac efformare potuit. Tanta est huius tituli & dignitatis excellentia & magnitudo.

Idè Ecclesia Catholica tantâ & tam præclaram Mariæ sanctissimæ prerogatiuam pro viribus fulcire & defendere conata est, cuius causâ congregatum est vnum ex quatuor præcipuis Concilijs, de quibus sanctus Gregorius asseruit, illa tanto honore veneranda & obseruanda esse, sicut & quatuor Iesu Christi Euangelia, congregatum vero fuit contra perniciosum hæreticum Nestorium, qui titulum & dignitatem matris Dei pertinaciter negabat, & à fidelium mentibus delere conabatur. Tempore ergo Theodosij secundi Imperatoris, & Celestini primi summi pontificis definitum est & statutum contra Nestorium Beatiss. Mariam vocandam esse græco vocabulo *Theotochos*, quod matrem Dei significat & exprimit. Et vt tantam dignitatem & diuinum quasi titulum aequaliter cognoscere possitis, considerate, quæso, cum Anselmo filium Dei vnigenitum ad dexteram sui patris sedentem, & ad filij dexteram, Mariam sanctissimam perpendite; Cernite etiam animis patrem æternum sic suum filium alloquentem. *Filius meus est tu, ego hodie genui te.* psal 2. Id est, ab æternitate, vbi nulla est durationis successio, sed semper præsentissima vni formitas durationis: Considerate etiam Beatissimam Mariam sic quoque suum charissimum filium dulcissimis verbis alloquentem. *Filius meus est tu, ego hodie genui te.* Quin & filium diuinum sic suo patri loquentem

tem

tem contempleri, *Pater meus es tu.* psal. 88. Quibus fermè similibus verbis etiam suæ charissimæ matri sine dubio loquitur est. *Mater mea es tu,* qui modus loquendi non solum captum nostrum, sed & quamcunque exaggerationem superat, quem admiratus & stupens sanctus Anselmus in libro à se edito de laudibus sanctissimæ Virginis, sic ait. *Idem ipse, qui in persona est Filius Dei, est in persona Filius Beata virginis, & idem, qui est in persona filius Beata Maria, est etiam in persona filius Dei.* Mirabile sanè est ac planè divinum, quod eadem persona, quæ æterni patris filius est, naturalis etiam filius Beatiss. Virginis existat, & idem, qui filius naturalis Mariæ sanctiss. sit etiam Dei filius naturalis, & suo patri coæternus. Ex quo apertè inferri potest, quòd sicut pater æternus ex productione sui filij naturalis ab æterno, infinitam dignitatem primi principij producentis sibi usurpavit, quæ alijs personis divinis adaptari & accommodari non potest; Ita sanctissima Virgo ex tanto ac tam præstanti filio à se temporaliter genito, immensam & infinitam dignitatem matris Dei acquisivit, ad quã nulla pura creatura, quantumvis in dignitatibus & honoribus crescat, pertingere vnquam poterit. Ex quibus omnibus constat maiores & excellentiores sanctiss. Mariæ gratias & prærogativas, ex nardi suavitate & illius fragantia, quã totius vniuersi flores superat, verbo inquam

divino, derivari, & illi acrescere. De qua natus est Iesus, qui vocatur, Christus. Matth. 1. Et non solum gratias peculiare & excellentiores prærogativas, à suo filio tanquam à nardo fragantissimi odoris participat, sed etiam illius cognomina & titulos accepit. Quod vt confirmemus, notate, charissimi, propriũ titulũ & nomẽ filij Dei, quod illi in sacris litteris attribuitur esse, de sideratus cunctis gẽtibus. *Et veniet desideratus cunctis gentibus* Aggei. 2. cap. Hoc ergo titulo & præclaro nomine hæc puella sanctissima, hodierna die recenter nata, exornatur & condecoratur, ipsius enim nativitatẽ vniuersi homines summoperè exoptarunt. Et hũc esse proprium Iesu Christi titulum, sicq; in sacra scriptura nũcupari clarissimũ est. Nam paraphrasis Chaldaea, vbi nostra vulgata legit, & *veniet desideratus cunctis gentibus*, sic ipsa dicit, & *veniet Messias*. Et in Hebræa versione sic legitur. *Et veniet Iosuah*. Idem ergo in sacris litteris *Messias atque Iesus*, vel *desideratus cunctis gentibus*, sonant, quod præclarum Salvatoris nostri nomen debito iure communicatur & appropriatur Beatiss. Mariæ, ipsa enim sic appellanda & nuncupanda est *exoptata & desiderata cunctis gentibus*. Neque hoc apertè & manifestè comprobare difficile est. Id enim ex firmissimis Theologorum & Philosophorum principijs deduci potest. Docent enim eodem actu voluntatis & desiderij quo quis finem intentum

adipisci desiderat, eodem profus actu media necessaria ad illius efficacem asecutionem desiderare. V. G. qui vult efficaciter consequi sanitatem, vult etiam eodem actu necessaria media ad illius asecutionem. Perpendatis modò charissimi, magnum & eximo pectore ortum desiderium, quod omnes mortales antiquis sæculis habuerunt, vt Deum nostrum formã humanitatis indutũ aspicerent, & proprijs oculis cernerent. Quod satis explicarunt sanctorum Patrum voces & lamenta. *Vtinam dirumperes calos & descenderes. Esai. cap. 64. Rorate cœli desuper et nubes pluant iustum, aperiatur terra & germinet saluatorem. Esai. cap. 45.* Eodem ergo desiderio, quo Christum tantoperè exoptarunt, eodem profus hanc sanctissimam puellam iam natam & in lucem editam, proprijs oculis cernere & intueri instantissimè desiderabant; Si enim verbum diuinum nostram naturam assumere debebat, ex virgine matre, iuxta antiquorũ patrũ vaticinia ea assumenda erat; quare si Iesus Christus, salus nostra & vita præstantissima, desideratus cunctis gentibus nuncupatur, beatissima etiam Maria hodiè felicissimis auspicijs in hanc lucem edita, hoc etiam titulo exornetur, cùm illius natiuitas ab vniverso mortalium genere expectata fuerit; si enim omnes gratiæ & prærogatiuę, quæ in Christo, illarum supremo auctore reperiuntur, Marię sanctissimæ, dum suo statui

non repugnarent liberalissimè collatę fuerunt, quare etiam titulos & præclara illius cognomina, dum ipsi congruere possint, non tribuimus? & cùm Christus assertor noster, desideratus cunctis gentibus vocetur, etiam ipsa tali titulo & nomine decoranda & exornanda est, diversimodè tamen; Christus enim cunctis gentibus desideratus dicitur, tanquam finis vltimus & primò intentus omnium desideriorum: At Maria sanctissima tanquam medium necessarium, vt illa opere & exercitio completerentur. Ex quibus omnibus ratione manifestam deducere poterimus, quare hæc sanctissima puella ex matre sterili hodiè in hanc lucem prodièrit. Existimo sanè rationem huius non incongruam reddi posse, si dicamus, hoc factum fuisse, vt omnibus mortalibus, illam exoptatam fuisse & desideratam cunctis gentibus, inno tesceret, quod & apertè suorum patrũ Annæ & Ioachim desideria, quin & ieiunia, orationes, & frequentes eleemosynæ pro illius natiuitate oblatæ, hæc obscurè indicarunt, Summoperè enim huius sanctissimæ puellę ortũ exoptantes, maiorem rei familiaris partem pauperibus erogarunt. Qua ratione & motivo ducti, non imeritò asseverare possumus, quod Maria sanctiss. cùm ex marerno Annæ vtero egressa fuit, præstantissimum odorem Galbani ex se emisit ac exhalavit. Plinius loco supra citato huius aromatis, quod in altari sancto

sancto thymiamatis olim offerebatur
fermōem faciens, asseruit illud intra
cavitatem arundinū, quæ in terra Pa-
lestinae procreantur, enasci, quibus
arundinibus infirmi & pauperes tan-
quam baculo & bacillo inniti sole-
bant; Et hac de causa existimo, odo-
rem Galbani tanquam Deo gratissi-
mum & acceptissimum in altari san-
cto thymiamatis oblatū fuisse, Vt per
prædictum aroma indicaretur, oratio-
nem & eleemosynam, quæ tanquam
firmissimus baculus pauperes fulci-
re & sustinere solet, & in arundinibus
terræ Palestinae significatam, Deo
gratissimam & iucundissimam esse.
Et ex hoc colligere poterimus, quali-
ter puella hæc sanctissima odorem
præstantem Galbani in sua nativita-
te protulerit, nam eleemosynæ, &
orationum efficacia ex sterili & infæ-
cunda matre progenita, potius elee-
mosynæ & orationum, quàm Annæ
& Ioachim filiam nuncupare possu-
mus. In quo virtus eleemosynæ & o-
rationis enituit, cùm ex matre sterili
naturâ iam quasi emortuâ, ipsam Dei
filiam in lucem edere potuerint. Id
quod per se natura assequi nullo mo-
do potuit, eleemosynæ sanè & oratio-
nes impetrarunt, vt apertius consta-
ret, puellam hanc sanctissimam elee-
mosynis, & orationibus natam, cun-
ctis gentibus desideratam fuisse. San-
ctus Gregorius magnus ingeniosè
perpendit verbum, à Deo Abrahamæ cir-
ca suæ prolepiæ propagationem, præ-

stitum, illi enim promisit semen su-
um longè latèq; diffundendū esse; ita
vt ex illo progeniti in numero & mul-
titudine stellas firmanēti superarent.
Quam promissionem sanctus Grego-
rius admirans, difficultatem nostræ
proposito inservientē, excitavit, si e-
nim Deus promissionem Abrahamæ fa-
ctam adimplere intendebat, quare illi
vxorem sterilem concessit, quæ adhuc
nonaginta annorum nata, nec dum fi-
lium conceperat: melius & congruen-
tius foret, si sæcundam sæminam Liæ
similem, in matrimonium duceret.
Quæ enim ratione infæcūdi vteri ste-
rilitas, cùm tot filiorum multiplicati-
one rectè cohærere potest. Præterea si
hæc promissio pro persona Isaac execu-
tioni mandata erat, quare statim non
fuit executâ? quæ nam necessitas, aut
vrgēs ratio excogitari potest, quæ pro-
missionis dilationem congruentē &
convenientē reddat? Mysteriū huius
est, (inquit S. Gregorius) voluit e-
nim dominus generationē Isaac iam
promissam & suorum filiorum multi-
plicationem indies differre, vt consta-
ret Isaac tantoperè exoptatum, & elee-
mosynis ac orationibus sæpius postu-
latū, potius orationis, quàm naturæ
filium fuisse, in quo Deus vim & effica-
ciam orationis nobis manifestare vo-
luit, id namq; quod debilis & infirma
natura præstare non valuit, oratione
consecutum & præstitum fuit. Verba
S. Gregorij quibus tantū mysterium
graviter & subtiliter aperuit, habentur
supet

super cap. Genes. 44. si multiplicatioge-
nerationis Abrahæ per Isaac prædestinata
fuit, cur coniugem sterilem accepit?
Vt constaret, quod talis prædestinatio
precibus impleretur, & quod ta-
lem filium oratione obtinisset. Ad no-
strum ergo propositum propiùs acce-
dentes, cum Mariam sanctissimam re-
center natam totus orbis summo de-
siderio concupiret, & continuis pre-
cibus postularet, voluit & disposuit
Divina Maiestas, vt sanctus Ioachim
sanctam Annam sterilem & infæcun-
dam in matrimonium duceret, vt vis
& orationis efficacia magis eluce-
ret, & vt apertius constaret, ipsam po-
tius desideriorum, quàm naturæ fili-
am fuisse; Et consequenter iure opti-
mo cognomen Christi Domini sibi v-
surpare. *Et veniet desideratus cunctis
gentibus. Aggei. cap. 2. Vt sic peccato-
res in illa firmissimam suæ salutis
spem & desiderium collocarent, in hac
vita illius interventu consequendæ
per gratiam, & in futura per glori-
am, quam mihi & vobis præstare di-
gnetur. Amen.*

Sermo Secundus.

PRO SALVTATIONE Angelica.

Celebramus hodie (charissimi
auditores) ortum & nativita-
tem Beatissimæ Virginis, quan-

do supremus ille rerum omnium opi-
fex & Dominus suæ gratiæ, & gloriæ
divitias quasi in vnum collectas ho-
minibus aperuit & manifestavit, il-
lâ etenim pulcherrimâ creaturâ ex
vtero materno in hanc lucem exori-
ente, spiritalium Dei divitiarum a-
ceruus & cumulus mortalium omni-
um oculis expositus est. Idem illâ pro-
pheta David spiritu prophetico na-
scentem contemplan, montem sion
appellavit. *ps. 47. Idem significat sion
atq; acervus, seu multarum rerum cu-
mulus. Volens spiritus divinus hoc in-
dicare, divitias virtutû & gratiæ non
concessas esse sanctissimæ Mariæ
divisim & quasi separatim, sicut alijs
sanctis, sed coacervatas & immen-
tate quadam in vnu collectas. Nec mi-
rum, quia hodie Deus suæ maiestatis
& magnificentiæ claustrum iam in
materno Annæ vtero exstructum, in
lucem eduxit, vbi vexilla virtutum &
divitiarum Dei splendidissimè micâ-
runt. Quod elegantissimè expressit
sanctus Ambrosius quibusdam ver-
bis, quæ refert sanctus Ildefonsus Ar-
chiepiscopus Toletanus in sermone
huius festivitatis, spiritu enim &
mentis oculis illam in suæ sanctiss.
Matris Annæ vlnis contemplan, lic
asseruit. *Ecce claustrum pudoris, in quo
versabitur tota maiestas Dei, hic nulla
feditas diræ conditionis, hic vexilla vir-
tutum emicârunt, nullum peccatum pri-
mæ originis hic iam viguit, & fulgent iam
regis vexilla in illo sancto puerperio. Ac**

fi omnibus mortalibus apertius diceret, hodie Deus suæ magnificentiæ & spiritualium divitiarum thesauros aperuit, quod ex eo colligere poteritis, quia hodierna luce totius maiestatis suæ claustrum, in quo ipse magnificentissimè versabitur, in lucè edidit, quin purissimum & sanctissimum, vbi nulla feditas diræ cõditionis comparuit, vbi virtutum Dei vexilla splendidissimè micârunt, & in quo illius, vt regis potentissimi vexilla fulgebunt; At reges, cum suâ maiestatem regiam, propria insignia & stemmata, vires & potentiam ostentant, omnium suarum diuitiarum cumulum in vnum congerunt ac manifestant. Placeat Deo nostro, vt hoc brevi temporis spatio, ex tantarum divitiarũ cumulo, aliquas saltim huius pulcherrimæ puellæ divitias in lucem eruam. Sed prius ad sit nobis gratia spiritus divini, quã summis precibus postulemus, dicentes. Ave Maria.

De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Matth. cap. 1.

CVM Propheta David Rex inclutus loqui vellet de opere illo ac miranda fabrica templi Ierusalem à Salomone filio suo magno apparatus, & sumptibus extruenda, his verbis sic effatus est. *Opus enim grande est, nequè enim homini preparatur habitatio, sed Deo. 1. Paralip. cap. 29.* Vbi op-

timam rationem reddidit, quare templum illud pro domo & habitatione Dei extruendũ, opus grande & magnificentissimum futurum sit. *Non enim homini preparatur habitatio, sed Deo.* Ac si apertius diceret. Si pro tereno rege superbe domus & sumptuosa arces eriguntur, potiori sanè iure domus & habitatio, quæ soli Deo regi Regum, & domino dominantium preparatur, opulentissimã & miro opere elaborata esse debet. Quæ ratio præstantissimum Davidis ingenium demonstrat, & nostro proposito accommodatissima & congruentissima est; Hodierna enim celebritate, de viuo Dei templo tractaturi sumus (sic vocat Damascenus Beatiss. Virginè, *templum Dei animatum*) quod Deus ad suam magnificentiam & opulentiam ostendendam erexit, quam his verbis Propheta accuratè manifestat. *Opus enim grande est, nequè enim homini preparatur habitatio, sed Deo. 1. paralip. 29.* ac si diceret. Hæc fabrica, quæ hodie à potentissimo ac divino Salomone, & æterni patris sapientia in suam domũ magnis sumptibus & innumerabilibus divitijs erigitur, magnificentissima est, quia non in puri hominis, sed Dei æterni habitationem extruitur; Idèd quidquid in hoc templo à primis fundamentis vsque ad illius summitatem reperitur, hoc est à conceptione Mariæ sanctissimæ, vbi illius prima fundamenta iacta fuere, vsque ad illius coronationem in cœ-

H lis,

lis, ubi ultima manus huic edificio imposita est, nihil aliud quam incomprehensibilem magnitudinem præfert. Merito sanè Beatiss. Maria propter suam eximiam sanctitatem, à teneris annis Deo consecrata, templum appellatur, & propter suam magnitudinem præclara civitas. *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei. psal. 86.* Quæ Davidis verba explicans sanctus Germanus Archiepiscopus Constantino-
 politanus, in oratione quadã à se habita de zona ac cingulo Beatiss. Virginis, sic inquit. *Omnia tua sunt admirabilia o Deipara, omnia super naturam, omnia ingenia, & aliorum vires superantia.* Ac si diceret; nihil est in Maria sanctissima, quod admirabile & supra naturam non sit, nihil quod magnum non sit, cuiuscunque creaturæ vires superans, vt ipsa in suo cantico fateatur. *Quia fecit mihi magna qui potens est. &c. Luc. 1.* Ac si diceret: summus & potentissimus dominus extra communem cursum naturæ mirabilia in me operans ac producens, suæ dextræ infinitam potentiam indicare voluit. Verùm, antequam immensum hoc rerum mirabiliù pelagus ingrediamur, rem quandam summa admiratione dignam, perpendimus, & illius causam diligenter investigemus. Quare enim, cum Ecclesia Catholica hodiernã luce maximæ lætitiæ signis & apertis indicijs, partum Annæ, & nativitatem sanctiss. Mariæ celebret, sanctus tamen Evangelista præsens mysterium

prætermiserit, ac Mariam sanctiss. solum Matrem Dei nuncupaverit. *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Matth. cap. 1.* Varias huius rei rationes in superioribus attulimus, vnam modò proferam, quæ nostro proposito deserviet, & nostro iudicio videtur, solum Matrem Dei ab Evangelista fuisse nuncupatam, vt omnibus constaret admirandas ac planè divinas excellentias, quibus hodiernã nativitatis luce ditata & locupletata ex materno vtero prodijt, titulo matris Dei illi liberalissimè fuisse concessas; Nam si non vt esset Dei genitrix, & vera illius mater, nasceretur, compertissimum planè est, tot thesauros gratiæ nulla ratione ei conferendos, neque hoc Dei templum animatum, tot sumptibus ac donis cœlestibus erigendum & aedificandum fuisset. Diversum sanè & opulentius palatium aliis iam extructis foret, quod Rex propriã arte & industriã à primis fundamentis, proprijs expensis & sumptibus, in propriam domum regiam ad ostentationem suæ Maiestatis, erigeret; Ita existimandum est Deum effecisse in construendo hoc Beatiss. Virginis palatio, nequè enim in illa, sicut in cæteris creaturis, inhabitavit, sed à primis fundamentis in propriù domicilium & regiam aulã, proprio ingenio & arte elaboravit. *Sapientia edificavit sibi domum. proverb. cap. 9.* Æterna patris sapientia in propriam domum & naturalem patriam, vt in illa temporaliter nasce-

scere-

sceretur, extruxit, ipse qui Deus de Deo ab æterno progenitus fuerat, in quo illud Davidis Prophetæ ænigma, alijs temporibus occultum, modo aperitur ac manifestatur. *Homo natus est in ea & ipse fundavit eam altissimus. ps. 86.* Sub titulo enim pulcherrimæ & magnificentissimæ civitatis Dei, super montes altissimos fundatæ, illam describens sic aiebat. Quomodo stare poterit, vt homo, qui ex aliqua civitate iam erecta & ædificata in hanc lucem oritur, illam tamen proprijs manibus ædificet? Quæ ratione hæc inter se cohærere & convenire possunt? In quo inenarrabile mysterium incarnationis verbi divini manifestatur, ex visceribus enim huius sanctissimæ puellæ, quæ hodie, vt sit verbi divini mater, nascitur, ipsum tamen æterni Patris verbum, quod ex illa oritur, proprijs viribus fabricata est, ided tam grande opus in publicam lucem editum & erectum fuit. *Opus enim grande est.* Varia sanè & artificiosa opera ex divina omnipotentia promanarunt, & sine dubio cælorum creatio opus Dei præclarum & accuratissimum existit, cum ipse suam infinitam omnipotentiam ex nihilo cælestia corpora incorruptibilia ac pulcherrima producerit, sed sanctus propheta David hanc pulcherrimam cælorum machinam, opus digitorum Dei appellavit. *Quoniam videbo cælos tuos opera digitorum tuorum. psal. 8.* ac si diceret. Hæc cælorum fabrica, si cū alijs operibus con-

feratur, opus digitorum est, nullius ferè momenti, quemadmodum & illa, quæ extremitatibus digitorum ex massa aut alia materia confici solent. Aliud opus excellentius & præstantius, post pulcherrimam cælorum machinam, molitus est. (hominem videlicet) quem solenniter, summo consilio, industriâ, & ingenio elaboravit; ista creatura cælos superat, nõ solum in æstimatione & valore, id enim competentissimum est, cum tota hæc corpora mundi machina, animæ valori æquiparari non possit, ut sancti Patres Ecclesiæ sapius asseuerant, sed etiam in supremo artificio, quod in hac hominis fabrica splendet & elucet, cum in illo duæ naturæ profus diverse, corpus scilicet & anima, mirabili & strictissimo vnionis vinculo inter se connectantur & copulentur, corpus ex limo confectum corruptionis causa existens, cælestibus corporibus, quæ in corruptibilia sunt, ignobilius est; anima verò, quæ immortalis & purè spiritualis substantia est, & in qua DEI imago & similitudo mirabiliter splendet, stellata palatia longissimè excelsa, ac planè tota hæc elegantissima hominis fabrica, ex corpore & animâ coalescens, aded ingeniosè & artificiosè confecta est, vt illam admiratus & stupens Propheta David, apertè dicat, se non posse aliqualem eius cognitionem assequi, quod his verbis apertè testatus est. *Mirabilis facta est scientia tua ex me, consortata est & non po-*

tero ad eam. psal. 138. Idem homo propter maiorem sui præstantiam, quâ celestia corpora superat, à Propheta sapius appellatur opus quoddam non digitis, sed manibus Dei confectum & mirâ arte elaboratû, sic psal. 118. *Manus tua fecerunt & plasnaverunt me, da mihi intellectum. &c.* Aliud opus longè maius & excellentius condidit Deus, cum nostræ humanæ naturæ in vnitatem suppositi seipsum substantialiter vnivit, ex qua ineffabili vnione Christus verus Deus & verus homo resultauit. Hoc opus mirabile ac planè diuinum, cum Deum ipsum substantialiter includat, omnia alia infinitè antecellit, est planè opus omnipotentis brachij Dei, *fecit potentiam in brachio suo. Luc. 1.* Ac si diceret: vltimum potentie in tanto ac tam præstanti Incarnationis opere ostenta vit Deus, vbi non solû suæ infinitæ potentie arcum extendit, sed ita incurvavit, vt duo extrema tam diuersa, nêpè Deum & hominem intra vnum verbi diuini suppositum cõcluserit; Idem hoc ineffabile incarnationis mysterium vocat Apostolus Dei exinanitionem, quæ vox quoddam genus anihilationis denotat, cû ergd homo ad Deum comparatus ferè nihil sit, vt Esaias asseruit. *Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo. Esa. cap. 40.* Congruè hoc opus, in quo Deus factus est homo, exinanitio Dei appellari potest; quâ consideratione gloriosus Bernardus in extasin & admiratiõem raptus, sic dixit.

O mira Dei vsque ad hominem exinanitio! O mira hominis vsque ad Deum exaltatio. Deus enim per incarnatione ita fuit exinanitus- & quasi compressus, vt de se ipso dixerit. *Ego sum vernis & non homo. psal. 21.* Hoc ergd magnum & admirabile Dei opus hodierna die exordium sumit, cum Maria sanctiss. nascitur, quæ ita intimè Deum respiciet, & tam stricto vinculo cum eo connectetur, vt ex illa tanquam ex vera matre, nostræ mortalitatis habitum accepturus sit, idem meritò Propheta dicit. *Opus enim grande est. Non est factum tale opus in vniuersis regnis. 3. Reg. cap. 10.* Ex tantè operis principio, vniuersale hominum gaudium ortum habet; quia Maria sanctissima per suam nativitatē humanæ salutis primordia denunciavit, licet enim sancti Prophetæ nostræ salutis noua reportarint, ipsa tamen mediæ noctis silètio orta, cû infirmitas humana magis vigeat, fœlicissima incarnationis detulit nuntia; Prophetæ verò à lōgè & obscuriùs prædicebant, vt indicat illa verba. *Esaias cap. 21. Custos quid de nocte? Quibus vigilias noctis interpellans incertam nostræ salutis horam manifestavit. Quod & Propheta Balaam alijs verbis prædixit. Num. 24. Videbo eum, sed non modò, intuebor illum, sed non propè. Orietur enim stella ex Iacob.* Sed Maria sanctissima in lucem orta, tanquam iucundissima & lætissima aurora salutis diem & solem nasciturum, certò denunciavit, ipsa enim

enim est ex qua sol iustitia, pro salute hominum, nascetur, vt apertis verbis decantat Ecclesia. *Natiuitas tua Dei genitrix Virgo gaudium annuntiavit vniuerso mundo, ex te enim ortus est sol iustitiæ Christus Deus noster &c.* Maria ergo aurora est, & Christus sol, qui ex illa oritur, sanctissima verò Anna vltimam noctis parté gerit, quæ ad auroram propius accedit, illa enim auroræ genitrix & mater extitit; Verùm quia Mariam sanctissimam in præcedentibus vt auroram contemplati fuimus, modò in illius natiuitate, tanquam domum & habitationem Dei consideremus, quæ consideratio mirandas sanctissimæ Mariæ excellentias manifestius aperiet. Existimo enim Virginis excellentias ex hoc vno deriuari, quia videlicet domus, & peculiaris Dei habitatio extitit; quod sine dubio spiritus Diuinus nobis significavit, sæpius in diuinis litteris eam cõparando illis rebus, quæ manifestius denotant, Mariam sanctissimam propriam Dei habitationem existere, frequenter enim civitatem appellat, iam templum, deinde cælum, viridarium & hortum, tandem navem institoris nuncupat. *Facta est quasi navis institoris &c. proverb. cap. 31.* Vt conset. quæ eminentiâ & præstantiâ Maria sanctiss. sit Dei locus & habitatio. Ratio verò, quare spiritus diuinus magnitudinem Beatiss. Virginis ex hoc capite deducere voluit, hæc est, Nempe vt pleius & eminentius Dei omnipotentia in patrandis miraculis elucesceret, nullum enim isto præstantius est, quod scilicet Beatiss. Maria locus & habitatio Dei existat; Ad cuius comprobationem notanda sunt duo principia, quæ à natura firmissima lege statuta sunt; Primū est. Inter finitum & infinitum, cum inter illa sit infinita distantia, nullā esse proportionem & adæquationem. Secundum est, inter locum & locatum necessariò futuram esse aliquam proportionem & adæquationem, vt hoc communi axiomatico profitentur communiter Philosophi. *Locus & locatū debent proportionari*, quæ proportio in adæquatione vnus ad alterum secundum vltima eorum sita est, vt in aqua à vase contenta manifestum est, ita enim inter se adæquantur, vt si forsitan aqua per congelationem constipetur, etiam extracta, eandem vasis formā repræsentet, perpendamus ergò modò maximum & potentissimum diuinę omnipotentia miraculum, omnes leges naturæ quasi evertens. Compertum enim & exploratum est, Deum infinitum esse, & consequenter in infinitum creaturam excedere. Constat etiam Mariam sanctissimam puram creaturam esse, & verbū diuinum illius creatorem, & consequenter infinita distantia erit & nulla proportio inter Beatiss. Virginem & verbum increatum, quæ veritas certissima est. Nunc ergo filij charissimi, mentis vestræ oculis, per lumen fidei illustratis, infinitam

Dei

Dei omnipotentiam cernite, & totius vniuersi maximum prodigium animadvertite; Hodie enim sumus prae-potensq; dominus suae omnipotentiae vires extendens, creaturam aded excellentem, tanquam proprium locum, in iucundam sui habitationem produxit, vt immensus & infinitus Deus, intra hanc finitam creaturam miro modo concludatur, & contineatur, ita vt magna similitudo & proportio inter creaturam & creatorem reperiatur, quod ex fide Catholica constat; Deus enim secundum suam immensam magnitudinem ac infinitatem, intra Mariae viscera totus coclusus est, vt Ecclesia saepius decantat. *In tua se chaussit viscera, factus homo.* Et nulli dubium esse potest, quin vniigenitus Dei filius intra viscera materna proportionate, & adaequatione quadam ac commensuratione plane mirabili conclusus fuerit, imò & similis loco continenti, vbi nostram naturam & mortalitatem indutus fuit. Sancti patres ita referunt, loquentes de Christo Domino, & sanctissima Maria; tantam enim similitudinem inter se seruauerunt, vt in toto orbe alia duo individua similia designari non possent. Quod ex Apostolo Paulo non leuiter confirmari potest; Ait enim Christum Dominum per omnia suis fratribus assimilatum fuisse. *Debit per omnia fratribus assimilari.* Heb. cap. 2. Ex quo à fortiori inferre possumus, suae matri, à qua totam suae carnis substantiam desumpsit, similiorem

fuisse: Secundum diuinitatem Patri suo aeterno ita similis extitit, vt Apostolus Paulus imaginem suae bonitatis & figuram propriae substantiae appellet. *Et figura substantiae eius.* Heb. cap. 1. Et in confessione nostrae fidei, in symbolo Athanasij ita legitur. *Qualis Pater, talis Filius.* Symb. Athan. Tanta est inter patrem & filium in diuinis cognatio & similitudo; à simili ergo de Maria sanctissima loquendum est: si enim DEI sacratissimus locus est, & ab illa verbum diuinum continetur, congrue & competenter dicere possumus, cum inter continens & contentum aliqua proportio designari debeat. *Qualis mater, talis filius,* vt sic mutuam inter matrem & filium similitudinem explicemus. Sed quomodo Maria sanctissima, cum breuissimus locus sit, immensum Diuinitatis pelagum capere & continere potest? & si ita est, iam leges naturae dissolventur, cum inter finitum & infinitum coaptatio & proportio reperiatur. Neque dici potest, nisi quis horribiles blasphemias proferat, in vtero materno verbum diuinum diuisum & partitum fuisse, Deus enim impartibilis & indivisibilis est, cum omni partium compositione careat, atque aded intra viscera Mariae sanctissimae integer perseveravit, & de Christo domino dixit Apostolus Paulus. *In quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter.* Coloss. 2. Ac si diceret; in Christi corpore absque ulla diuisione tota diuinitas, & vbiunq; illud

Illud repertum fuit, corporaliter habitabit; omnis ergo plenitudo, magnitudo & omnipotentia divinitatis divinissimum Mariæ sacrarium ingressa est, *Quia quæ cæli capere non poterant, tuo gremio contulisti.* Et si ita est, non solum id quod brevius, id quod maius est, capit & amplectitur, sed id etiã quod infinitum est in omni linea & genere perfectionis, *mundum pugillo cõtinent, brevi sub arca* [vteri virginei huius puellæ, quæ hodie nascitur, comprehenditur. Hoc est maximum portentum, toti orbi occultũ & inauditum; Ided sancti patres, cum de Maria sanctiss. loquuntur, sine maxima admiratione loqui nesciunt, ac si de maximo toti vniuersi prodigio verba facerent. Sanctus Ephrem sapius vocat illam *præstantissimum orbis terra miraculum.* Sanctus Ignatius, *Monstrum & celeste prodigium.* Sanctus Ioannes Damascenus *officinam miraculorũ.* Sanctus Augustinus *Thalamum recreationis cælestis sponsi, in suis visceribus* (inquit) *thalamificavit, quem omnis creatura tremat.* Sed adhuc intellectus noster non quiescit, vellet enim diligentius investigare, qualiter cum Dei immensa magnitudine coherere possit, vt strictus ac brevis Mariæ vterus, Deum capere & continere possit, ita ut nihil divinitatis sit, quod ab illo non contineatur; cuius rei resolutio & investigatio præstantissima & dulcissima est. Ad eius maiorem intelligentiã primò advertendum est, Mariam sanctissimam, &

omnia, quæ in illa reperta fuerũt, maxima totius vniuersi miracula extitisse. secundò, quodd, si Deus intra suæ maiestatis & magnitudinis limites cõtineretur, nec aliquo modo se exinaniret, sicut nec cæli illum capere possunt, ita nec vterus sanctiss. Virginis, quia implicat, vt id, quod ex natura sua est in cõprehensibile, cõprehendatur, & minus maiore præstatius sit, quod tãen planè eveniret, si id, quod minus est, cõtineret id quod maius est & excellentius. Tertio diligenter advertendum est, quodd, si Deus aliquid suæ magnitudinis ac maiestatis amitteret, vel iacturam aliquam pateretur, iam sine decore & magnitudine esset, & si hoc impossibile supponeretur, nullum foret miraculum, quodd virginalis vterus Mariæ sanctiss. Deum caperet ac comprehenderet, cum non in illa magnitudine & imensitate, quã in se est, intra virginealem vterum clauderetur. Deus ergo hæc inter semirabiliter coniunxit, & suã infinitã omnipotentiã copulavit, videlicet, quodd Deus suã maiestate persistente, sine vllò suæ divinitatis detrimẽto aut iacturã, vterum virgineum, tanquam propriam recreationis & quietis sedem, occupet. Responsio igitur nostra est, Deum imensũ, infinitum ac omnipotentem, vt vterum virgineo adæquaretur, & illi proportionaliter responderet, aliquo modo, abbreviatũ fuisse, vt sic ab ipso cõprehendi posset, quo non obstante, suã etiã maiestate servatã, absque vlla suæ magni-

magnitudinis iactura ab vtero capi & cōtineri potuit; & hoc sanè fuit supremum suæ infinitæ potentia miraculum. *Præstantissimum orbis, terra miraculum.* Athenis quædam quæstio inter sapientes Philofophos proposita & agitata fuit; quænam inter omnes totius vniuersi creaturæ maior & minor simul existeret, quæstio planè eò dignior attentione, & mentis applicatione quòd, ista maiorem inter se contrarietatem afferunt. Non ita difficilis quæstio foret, si tantum in illa peteretur quæ nam res maior esset in vniuerso; Huic enim facile occurri posset, si aliquis diceret cælum Empyræum alias totius vniuersi creaturas mole & magnitudine superare. Nequè etiam difficile foret designare rem totius vniuersi minimam, si quis affirmaret punctum indivisibile lineæ, in vniuerso tanquã rem minimam designandum esse. Quæstio tamen proposita difficultatem maximam præ se fert. *Prima sententia* quæ in hac quæstione applausum & acclamationem habuit, tanquam rem maiorem & minorem simul, pupillam oculi designavit, illa enim, parua cum sit, Maria, terram, solem & lunam continet, quin & stellas quarum qualibet septies sua magnitudine totã terram superat, quæ omnia in illa tanquam in pellucido & chrystallino speculo repræsentantur. *Alij Philofophi*, qui ingenij acumine cæteros, superabant primæ sententiæ se opposcentes asseruerunt, intellectu-

uam potentiam rem esse maiorem & minorem totius vniuersi, illa enim omni carens extensione ac omnino indivisibilis, tanta amplitudine prædita est, vt non solum ad præsentia & visibilia, sed etiam ad præterita & futura, & infinita intervallo distantia, quin & ad illa quæ aliquod esse habere possunt, se extendat. Tanta est illius magnitudo & præstantia. His quia melius cæteris Philofophis responderunt, iam censores & iudices Athenienses præmia conferre statuebant; sed *alius Philofophus* questionis nodum accuratius dissoluens, præmium reportavit; asseruit enim ovum Horomacen, tanquam rem maiorem & minorem totius vniuersi designandum fore: de quo Græci affirmarunt (vt referunt Cælius Rhodiginus & Pierius Valerianus) istum antiquissimum virum Horomacen, initio mundi viginti & quatuor Deos, ex quibus alij boni, & alij mali erant, intra ovum inclusisse; accidit ergò, quòd filij Arimanthi inter se pueriliter colludentes, ovum confregerint, ex quo eventum (vt Græci confabulantur) effectum est, vt bona & mala inter se permixta ex confrecto ovo emanarint; & hæc est causa quare hodie in mundo bona & mala tanto federe connexa & coniuncta sunt, vix enim bonum à malo separatum reperitur, nequè delectatio aliqua, aut gaudium, nisi pœna & luctus comitentur. Meritò sanè Philofophus iste palmam & victoriam assecutus est; *Maius namque*

fuit tot Deorū numina intra parvum ovum compræhendere, quàm omnia creata præsentia, futura & præterita intra nostrum intellectum intelligibiliter habere. Sed apertè constat prædicta, figmenta poetica fuisse, licet suam significationem habuerint; Nam antiqui per Deos intra parvum ovum comprehensos, viginti & quatuor diei horas intellexerunt, quas idè Deos appellârunt, quia solis esse filios, quem tanquam Deum adorabant, existimârunt, & sicut filios leonis, leones etiam nuncupamus: ita ipsi solis filios tanquam à Deo progenitos, Deos etiam appellabant. Historia relata, licet commentitia profus sit, firmissimam tamen nostræ fidei veritatem non evertit, sed potius adumbrat, secundum quam non falsa & e mentita gentilium numina, sed æternus & verus Deus, à quo omnia creata fuerunt, intra tenerimæ & purissimæ Virginis viscera concludi non erubuit, vt Ecclesia sæpius de illo decantat. *Non horruisti virginis uterum, Ex cant. Te Deum.* Quodd si hoc spatium quo Deus contentus fuit, loco, quem ovum occupat, latiùs videatur, secundum tamen gravissimos Theologos, Christus assertor noster angustius adhuc spatium intra materna viscera occupavit; Nam (vt Theologi tradunt) Verbum Divinū secundum corpoream substantiam, etiam si in instanti suæ conceptionis corpus perfectissimè organizatum assumerit, illud ta-

men quantitatem apis non excessit, ita affirmant graves Theologi; Et Magister sententiarum ait, in instanti conceptionis corpus Christi Domini perfectissimè organizatum fuisse, non tamen alicuius formicæ extensionem superasse, ita vt vix nostris oculis percipi posset. Hæc sunt illius verba. *Adeo tenuiserat & parva forma, vt vix humano visui subijci posset; Quemadmodum enim in quacunque vel minima particula hostiæ consecratæ tota Dei immensitas continetur: ita Verbum Divinum imensum & infinitum, per Incarnationem, intra breve uteri virginis spatium, vt vix aliud brevius reperiri posset, inclusum fuit. Et vt difficultatem & quæstionem inter Athenienses excitatam, apertius dissolvamus, dicatis; quæso, charissimi auditores. Quis Deo nostro totius uniuersisupremo molitore & artifice maior designabitur? *Quis Deus magnus, sicut Deus noster? psal. 76.* Ille ergd qui magnus & immensus est, ita paruulus pro nobis effectus est, vt intra materni uteri strictissimum locum, vnus formicæ spatium vix repleuerit, in quo tota Maiestas & immensitas Dei, omnis beatorum gloria, & totius orbis regimen delituit, *suscipitur à Maiestate humilitas.* Ibi personalis vnio Verbi Divini locū sibi accommodatum destinavit; Et hic sanè locus ille est, toties in propriâ Dei habitationem mirabiliter consecratus, tanquam cæleste illius palatium, vt asseruit Propheta*

I

David

David. Dominus in templo sancto suo, dominus in caelo sedes eius. psal. 10. vbi in terris corporaliter requiêvit; Fuit etiam Paradisus voluptatis, ad quem tanquam in proprium hortum sponsus descendit, vt fructum pomorum suorum caperet, ac locus privilegijs & imunitatibus refertus, ad què delinquentes peccatores accurrunt, vt suorum delictorum remissionem consequantur. Tandem locus iste sacratissimus est, ybi pretiosissimum aurum conflatum est. Habet argentum venarum suarum principia, & auro locus est, in quo conflatur. Iob. cap. 28. Locus iste difficilis est, sed de Beatiss. Virgine & eius filio intellectus, claram habet explicationem. Per argentum Maria sanctissima conuenientissimè intelligitur, Quemadmodum enim post aurum nullum metallum pretiosius argento excogitari potest: ita inter omnes creaturas post DEUM nihil Mariam illustrius & excellentius est, & sic verissimè de illa efferi potest id, quod Propheta David de verbo divino affirmavit, *Argentum igne examinatum, purgatum septuplum.* psal. 11. Hoc est, amoris divini igne mundatum. Nam spiritus divinus amore suo ardentissimo ita illud inflavit & depuravit, vt sanctus Anselmus dicat, in linea puræ creature nullam Mariam sanctissimam puriorem excogitari posse, quæ multò melius Angelicis spiritibus illa verba pro-

ferre potuit. *Ignem me examinasti, & non est inventa in me iniquitas.* ps. 16. De hoc argenteo vase inestimabilis valoris ait sanctus Iob, quod suarum venarum altissima principia sortitur, cum ex sanctissimis Patriarchis, Regibus inclytis & illustrissimis viris, qui in Evangelio connumerantur, originem ducat. Alia tamen sanctiora & prestantiora principia, & venas illustriores, hæc purissima puella adepta est, cum ab ipso Deo, à quo in matrem suam ab æterno prædestinata est, principuam originem ducat. *Ab æterno ordinata sum. & ex antiquis, antequam terra fieret.* proverb. cap. 8. Ex his principijs secundum esse gratiæ derivatur, propter quam causam sanctus Bernardus eam his verbis gratiæ primogenitam appellat. *O innumerabile & mysteriosissimum sacramentum. Maria filia primogenita est Iesu Christi, & Iesus Christus primogenitus filius est sanctissime Mariæ.* Quod alijs verbis explicuit Propheta Iob. *Et auro locus est, in quo constat.* Aurum verbum divinum indicat, vt dicit Clemens Alexandrinus. *Aurum est ipsum verbum ab interitu alienum, quod minime suscipit rubiginem corruptionis.* Aurum semper divinitatis symbolum extitit, idè sponsa caput sui sponsi, aurum optimum, appellavit. *Caput eius aurum optimum.* Cant. 5. Et Apostolus Paulus ait, *caput Christi esse ipsum Deum.* *Caput Christi Deus.* 1. Corinth. 11. Et meritò per aurum Deus significatur, quem-

ad

admodum enim aurū huius cōditionis est, vt possidentes dicitur: ita Deus illos, qui eum per gratiam possident, locupletissimos & omnibus divitijs abundantes reddit, vt Apostolus dicit. *In omnibus divites facti estis in illo. 1. Corinth. 1. Quare in 3. cap. Apocal. Deus sic quendam Episcopum allocutus est. Suadeo tibi emere a me aurum igniturum probatumq; vt locuples fias. Non suadet nobis Deus, vt aliud à se præter seipsum, & suū regnum emamus; ipse namque fulgentissimum & pretiosissimum aurum est, quod in æternum homines dicit & opulentos facit. Hoc igitur divinitatis aurum locum sibi destinatum habet, in quo conflatur, nempe sacratissimam Mariam, in cuius visceribus nouem mensibus habitavit, vbi Christus assertor noster miro modo conflatus fuit, cū in vna & eadem verbi divini persona duæ nature, hūana & divina afflatu spiritus divini, convenerint; & ad eum modum, quo medio igne ex argento & auro, tertium quoddā metallum ex eis compositum, resultat, quod electrum nuncupatur, in quo verum argentum & aurum reperitur, argento tamen nitidius ac splendidius, vbi aurum sui coloris pulchritudinem mirificè ac verissimè attemperat: Ita ex humanitate tanquam argento, & ex divinitate tanquam auro purissimo in Mariæ sanctissimæ vtero illud pretiosissimum electrum conflatum est, de quo dicit Propheta Ezechiel. *Et de me-**

*dio ignis quasi species electri &c. Ezech. cap. 1. Ignis, quo electrum hoc confectum est, ille planè fuit spiritus divinus, qui in mysterio Incarnationis ignis naturam gessit, non consumentis, sed illuminantis, locus vero, in quo electrum conflatum fuit, vterusest Beatiss. Virginis. Conceptus est de spiritu sancto ex Maria Virgine, in symb. In hac admiranda ac planè divina electri specie, nostræ naturæ & humanitatis argentum, vsque ad esse divinum elevatum & exaltatum fuit, aurum verò divinitatis temperato & quasi abscondito colore, licet semper suam naturam ac valorem retinens, intra electrū latuit, quia in hac duarum naturarum ineffabili vnione nulla substantiarum confusio facta est, vt sanctus Athanasius in symbolo fidei perspicue docet. *Non conversione divinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum. in symb. Athanas.* Et hanc ineffabilem vnionē verbi divini cum carne exinanitiōem uocat Apostolus sic dicens. *Cū in forma Dei esset, semetipsum exinaniuit formā servi accipiēs, & habitu inventus vt homo. Philipp. 2.* Sed quod admirandum ac stupendum videtur, illud sanè est, quod videlicet cū Maria sanctissima locus iste sit, in quo aurum divinitatis conflatum est, aurum tamen non in auri, sed in argenti forma cōpareat, ed ipso, quoddammodo argento vnitur, vt divinum electrum efformetur, hoc maximam admirationem causat, quemadmodum &*

maximum prodigium cuiusque videretur, si aliquis ex eo quod sedi argenteae insideret, totus ex argenteo confectus videretur, quod plane indicat illa mysteriosa Evangelista verba. *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Matth. 1.* Quibus breviter & collectim praedictum mysterium manifestavit. *De qua natus est Iesus, &c.* Ac si clarius diceret. Maria sanctissima talis Dei sedes & locus extitit, ut ipsum Deum ex se verissime produxerit, ac in propriam sui speciem commutaret ac transformaret, quo stylo Evangelista Matthaeus, quidquid de illa afferri potest, summo ingenio & artificio aperuit, & usus est elegantiori & accommodatiori modo aliquem laudandi & extollendi, etiam in sacris litteris usurpato. Volens enim Sacra Scriptura ducem generalem populi Dei Iudae Machabaeum eximijis laudibus extollere, & sigillatim illius egregia facinora, quae innumerabilia erant, enarrare non valens, quendam sui exercitus strenuum militem laudare cepit, ut vnius particularis militis praestantia & animo invincibili animadverso, egregia facta, & praecitata sui generalis ducis facinora plenius & melius agnoscerentur. Capite ergo 6. primi libri Machabaeorum, huius strenui militis facta enarrare incipit. Concitata namque iam pugna & congresso utroque exercitu Iudae Machabaei & Regis Antiochi, cum Antiochus triginta & duos fortissimos elephan-

tes secum ferret in exercitu, supra quos arces quaedam lignae exstructae erant, quibus veterani & fortiores milites abscondebantur, sed & quamcunque istarum bestiarum mille infantes & quingenti equites comitabantur: ille praestantissimus & strenuus miles Eleazarus, omnes illas bestias attentè contemplatus, illarum maiorem regijs stemmatibus & armis coopertam esse animadvertens, ibi personam regiam Antiochi adesse sibi persuasus, *Dedit se ut liberaret populum suum, & acquireret sibi nomen aeternum. 1. Mach. cap. 6.* pro libertate sui populi propriam vitam exposuit, ut rege Antiocho & elephante interfectis, etiam cum lux vitae iacturam aeternum nomen & famam consequeretur, viriliter ergo & magnanimitè hostem aggrediens. *Currat ad eam audacter, in medio legionis interficiens à dextris & à sinistris, & cadebant ab eo huc atque illuc.* Tandem ad bestiam perveniens, proprio mucrone illam vulnerans ac transfigens, illam oppressus cum ea pariter occubuit. Eodem prorsus ingenio, quo scriptura sacra Machabaei laudes expressit, Evangelista etiam ad laudes Beatiss. Virginis exprimendas, usus est. *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus, Matth. 1.* Ac si diceret. Mariae sanctissimae praecelatas excellentias & innumerabiles praerogativas sigillatim exprimere prorsus impossibile est. Ut eas tamē aliquo modo lustrare possitis, progenitum à Maria sanctissima ducem & mi-

& militem strenuum, ante oculos proponam, quem Pater æternus per Prophetam Michæam præstantissimum ducem appellat. *Ex te enim exierit dux, qui regat populum meum Israel, Michea cap. 5.* Est que in bello ita versatus & exercitatus, vt illum Spiritus Divinus antiquum & veteranum militem appellet. *Egressus eius ab initio, à diebus æternitatis, Michea cap. 5.* Peculiari etiam titulo & ratione sub Beatiff. Virgine tanquam proprius miles victitavit, adeò proprius illius extitit, vt mundus nihil ita proprium vnquam possederit, cum fuerit illius filius naturalis; Fortissimus planè dux & miles adeo strenuus, ut mundum ac dæmonem, aliàs inuictissimas bestias, quarum vires nulla humana virtus, nisi diuinà adiuta illas cõprimere aut superare potest, etiam cum proprio vitæ suæ detrimento validè compressit. *Vitam nostram moriendo destruxit.* Ex hoc ergò inuictissimo duce Beatissimæ Mariæ præstantiam & excellentiam agnoscetis. O Maria sanctissima, foelicissima cæli ianua, per quam æterni patris filius hunc mundum ingressus, & nostrà humanitate indutus fuit, tuæ misericordiæ ianux nobis peccatoribus pateant, cum pietatis & totius consolationis mater existas, vt sic tuâ intercessionem adiuti, locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei occupare ac possidere possimus, ubi te tanquã matrem gratiæ & reginam gloriæ cognoscamus. Quam mihi & vobis

præstare dignetur IESVS CHRISTVS Amen.

Sermo Tertius.

PRO SALVTATIONE
Angelica.

Hodie, charissimi filij, hic in vnum conuenimus, vt ortum & nativitatem illius sacratissimæ puellæ celebremus; quæ Dei nostri voluntatem fortiter & suauiter attraxit, vt celeri cursu, tanquam sponsus desuo thalamo procedens, nostram naturam sibi in verâ & legitimam sponsam assumeret. Pulcherrimæ sanè & præstantissimæ femine præteritis & iam elapsis sæculis floruerè, sed suâ præstantiâ & pulchritudine oculos & Dei affectum, vt ex illis carnem per diuinam sponationem assumeret, post se non tulerunt. Pulcherrima fuit Rebecca, sed non vt in matrimonium à Deo duceretur, sed ab eius seruo & amico Isaac. Speciosa valdè & venustissimâ formâ decorata fuit Rachel, sed non vt tanto & tam præstanti domino nuberet, illam Patriarcha Iacob meritisimè in matrimonium duxit. Ortâ tamen & in lucem editâ hâc pulcherrimâ & præstantissimâ Mariâ sanctissimâ, Verbum Diuinum celeri & pro-

& properato cursu, eam in propriam sponsam & matrem, ut ex suo purissimo sanguine nostram naturam assumeret, adoptavit, & strictissimis amoris nexibus stabilivit. Notanda sunt illa verba Esaiæ. *Propheta cap. 7. Ecce Virgo concipiet & pariet filium.* Quæ ad nostrum propositum ingeniosè accommodari possunt. Illis enim Deo nostro spiritu prophetico hæc nostram sacratissimam puellam nascentem prævidens, sic affatus est, *Ecce Virgo.* Quasi eum tam præstanti femina ad matrimonium invitans. Forsitan interno animi affectu, iam præclarissimas alias veteri testamenti feminas obtulerat, sed nullam earum illius animum allicere animadvertens, Mariam sanctissimam ante oculos exposuit, tanquam extremum & ultimum totius pulchritudinis & venustatis miraculum. *Ecce Virgo.* Quæ oculis divinis ita placuit, & illius voluntatem attraxit, ut nullam temporis dilationem factam, aut personam prævio examine, aut acquisitione præcedenti, sicut in alijs matrimonijs fieri consuevit, statim verbum sponsationis promisit; in cuius comprobationem per Prophetæ verba sic asseruit. *Concipiet & pariet filium.* Tanta fuit hujus sanctissimæ Virginis venustas & eximia pulchritudo, quam, ut saltem balbutiendo hoc brevi temporis spatio, resonemus, necessaria profus est spiritus divini gratia, illam intervencu Virginis recenter nate postulemus, dicentes Ave Maria.

De qua natus est Iesus,
qui vocatur Christus. *Matth.*

cap. 1.

SI de Deo, qui summa veritas est, veritates aliqua proferendæ & prædicandæ sunt, procul dubio omnes illæ magnitudinem quandam & immensitatem Dei demonstrabunt; nam ipse infinitus & immensus est, & magnitudinis eius non est finis, in quo nostra Christiana & Catholica religio ab alijs sectis, & sæculi huius ementitis religionibus differt; Aliæ enim confictæ religiones de Deo humiliter sentiunt, & de illo ridicula, uana, & abjectissima prædicant: At nostra Catholica religio nihil de ipso, quod tantam aiestate dignum non sit, profert, aut verbis aut factis manifestat. Superstitiosa gentilitas, turpia, vilia, & omnino execranda suis ementitis numinibus attribuebat, quæ vix de aliquo infimæ & inferioris notæ homine dici, sine illius iacturâ possent. Quare in clyti Ecclesiæ Martyres id Tyrannis principibus obijcere solebant, iam Veneris lasciviam & extremum turpitudinis, iam Iouis crudelitatem & nefandam turpitudinem, nè tam execranda numina adorarent. Quid non Græci, & Sarraceni in suo Alcorano de Deo nostro affirmant? multa sanè turpia & blasphema, quæ nequè de turpissimo homine audiri aut cogitari possunt. At Christiana religio nihil de

Deo.

Deo quod immensum aut infinitum non sit, ullo unquā tempore aulā est prædicare. Quod si Barbarorum ignorantia nobis obijciat, etiam Catholicam religionem multa Deo attribuere quæ indigna prorsus illius infinitæ præstatiæ & magnitudinis esse videntur. Cū de illo dicat pauperem & mendicum hominem fuisse, quin & mortalem, ac tanquam maleficum, & turpissimum homicidam diris uerberibus exceptū, & cruci inter duos latrones summā confusionē & ignominiam affixum. Illis occurrendum est, prædicta omnia potius magnitudinem Dei, illius præstantiam & infinitam bonitatem indicare, & nihil ad laudem & eius gloriam exaltandam eminentius dici posse. Hæc enim sunt aperta & manifesta suæ bonitatis, misericordiæ & infiniti amoris erga hominem indicia, in hoc magis præstantissimum sæq̄ infinitæ bonitatis attributum splendet, & etiam illius omnipotentia clarissimè elucet. Quia nullus, nisi infinitæ potentia sit, potest se ipsum infinito modo exinanire & humilimè deicere. Si gigas infinitæ magnitudinis reperiretur, qui sine ullo suarum virium detrimento aut iacturā, ad paruissimam vnius vermiculi quantitatem se reducere & contrahere posset, alijs gigantibus sine ullā comparatione fortior & potentior esset, ita sane de verbo diuino cogitandum & loquendum nobis est, quod propheta David gigan-

tem vocat. *Exultauit vt gigas ad currendam viam. psal. 18.* Ipse enim sine ullā suarum virium aut infinitæ omnipotentia iacturā, suam immensam magnitudinem ad breuem vnius apis quantitatem, in instanti suæ conceptionis intra vterum maternum compressit, & in hoc supremam suam omnipotentiam mirabiliter demonstravit. Non infimam, & spernendam suæ artis peritiā ostendit artifex, si ex lapidea quantitate montis, perfectam & naturalem hominis statuam summo ingenio elaboratam, conficiat: Sed maiorem suæ artis peritiā & præstantiam manifestabit, si in parvulo & exiguo cerasi osse nauem malis & velis, & omnibus alijs necessarijs exornatam perfecte & naturaliter elaboraret: ita plane effectum est in divini verbi miranda ac planè divina Incarnatione; immensa enim Dei magnitudo intra exigui corporis extensionem compressa & abbreviata est, ubi vexilla virtutis & omnipotentia diuinæ splendidissimè micarunt. Quæ omnia ad hoc confirmandum allata sunt, vt certum omnino & stabilitum sit nihil de Deo, si vereloquendum est, dici aut affirmari posse, quod magnum aut immensum non sit: Non dissimiliter (charissimi filij) si id quod verum est de sacratissima Maria prædicare & profiteri debemus, non more hæreticorum fabulas narrantes, vt ait Propheta David. *Narraverunt mihi iniqui fabulationes. psal. 118.* Sed mo-

re-

Catholicorum vera proferentes, nihil de illa efferre possumus quod magnum & immentum non sit. Omnia enim quæ in Maria sanctissima reperiuntur, immensitate quadam & infinita quasi magnitudine decorata sūt, si virtutes contemplemur in gradu quodam heroico & eminentissimo resplendent, si dignitatem, infinita est illius dignitas & præstantia, si gratiam illius intaeamur, plenitudinem quandam sortita est, quia Beatissimæ Virgini iuxta infinitæ dignitatis proportionem collata est, si ad pulchritudine animæ & corporis mentem convertamus, tantam inveniēmus, ut spiritum divinum & spiritus Angelicos in maximā admirationē rapiat, quin & vnicus sui capitis vel minimus capillus, cor & volūtatē Dei præ amoris magnitudine foras extraxit, & quasi sibi proprium vindicavit, ut ipse spiritus divinus fatetur. *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, in vno crine colitur. Cant. 4.* Quod si illius animæ puritatem perlustremus, nulla post Deum creatura purior excogitari potest, si ad illius pietatem & misericordiam, nulla maior vsquam erit, cum illam peculiari hoc matris misericordię titulo tota universalis Ecclesia celebret; nec mirum hoc est, cum ipsum misericordiarum mare ipsam pertransierit atque inundauerit. Et si ad illius capacitatem attendamus, tanta est, ut corpora cœlestia ad illam comparata, brevissima sint, cum Deus noster pro-

pter illorum brevitatem, tanquā scabellum pedum suorum illi deseruire non valentia, totam hanc vniuersi machinam extruxerit, ut saltim pedes extendere & dilatare posset. Hunc ergo tam proceræ magnitudinis giganteam pulcherrima hæc Maria sanctissima verè complexa est, & in suis visceribus quietam & iucundissimam habitationem exhibuit. Deniquè si illius fortitudinem consideremus, nullam maiore antiqua aut præsentia sæcula celebrarunt. Fortitudo & robur Iudith vestigium & umbra huius fuit, sed & fortitudo dæmonis, de qua spiritus sanctus affirmat, nullam esse in terra quæ illi comparari possit. *Non est potestas super terram quæ comparatur ei, infirmitas & debilitas est, si cum viribus & illius robore conferatur, quia ipsa ita strenuè cum dæmone decertavit, ut illum devincens & in terram prosternens, illius caput miserimè confregerit. Ipsa conteret caput tuum. Genes. 2.* Omnes relata & connumerata virtutes quonam fundamento firmatas & in æternum perpetuo robore stabilitas fuisse existimatis? Non sanè supra elationis & superbiæ debilissima cacumina, sed supra maximam, & profundiorē totius creaturæ humilitatem, quæ tanta & tam profunda fuit, ut propter illam, præter Christi humanitatem, nulla alia creatura in cœlestibus palatijs præstantiorem locum sibi vendicet, ut ipsam suo cantico expressè fatetur.

Quia

Quia respexit humilitatē ancilla sua, esse enim ex hoc beatam me dicent Luc. 1. Deinde si illam vt salutis arcam contemplerur angusta & planē breuis nauicula fuit arca Noë. Nam ibi solū vniversi illius seculi octo tantū persona liberata fuerūt; Sed Mariæ sanctiss. interuentu & frequentipatrocinio, non vnus tantū mundus, sed plures, qui singulis centū annis prætereunt & labuntur, ad desideratum salutis portum per intercessionem Mariæ sanctissimæ perveniunt. Quod si illam tanquam turrim concipiamus, ita extensa & eleuata est, vt si ei alia comparetur, depressæ & exiguæ celsitudinis iudicanda sit; Quin de Babilonica scriptū est in sacris litteris, illam gigantes ad cælum vsque eleuare & erigere voluisse, vt suis manibus & propugnaculis cælum ipsum pertingerent, quod vel ideo effecerunt, quia tanta erat illorum superbia & iactantia, vt etiam contra Deum bellum gerere conarentur, vel quia aliam diluvij inundationem timentes, securum locum sibi parabant, sed illorum labor frustraneus fuit; Nam Deus linguarum confusionem causans, vix mediā turris partem exstuxerunt. At Maria Sanctissima turris est mirandæ celsitudinis, quam tres illi sanctissimæ Trinitatis gigantes, Pater, Filius & Spiritus sanctus proprijs manibus ædificarunt, vt mediā illius altitudine cælestia palatia possemus adipisci, & exiguo labore cōsequi, vbi

homines contra seuerissimam Dei iram se tueri & confovere possint. Neque supremū huius celsissimæ turris ædificium aliquādo interruptum fuit, sed continuè & sine ulla mora constructum, non solū empyreum, sed etiam sanctissimæ Trinitatis cælum, diuinitatem videlicet omnibus diuinis personis communem, proprio capite pertingit, super Seraphin sedet, & supra illorū capita pedes collocans, proprio suo capite tanquam Ecclesiæ militantis & triūphantis collum, ipsum Christum Deum & hominem, qui caput Ecclesiæ constitutus est, mirabiliter pertingere uisa est. O mirabilis & planē diuina magnitudo & celsitudo! ego turris (inquit Beatissima Virgo) suum charissimū sponsum alloquens; & sponsum illi respondet, *Quæ ædificata est in propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Cant. 4.* Ac si diceret; nostra charissima sponsa turris est & armorum ditissimus thesaurus, ubi Christi milites diuersa armorum genera, tam offensiuā quàm defensiuā contra peccatorum monstra reperient. Si superbiæ aurate tumidum & inflatum sentias, Mariæ sanctissimæ profundam humilitatē conspicias, & humilitatē tibi acquires, si iræ tempestatibus te turbatum & commotum sentias, illius mirā mansuetudine statim illas cōprimes. Ideo Ecclesiæ mitissimam vocat. *Inrer omnes miris. In hymno.* Si carnis vehementes stimuli te urgent & affligunt,

K ad

ad hanc divinam turrin confugas, & angelica illius puritate communitus victoriam reportabis. Quinā, queso, oculi aded impudici & turpes in venientur, vt in faciem purissimæ Virginis defixi, non statim erubescētēs, in castos & puros commutentur? Historia Hispaniarum referūt de illo nobilissimo domino Roderico Viuar duce extrenuo & præstantissimo, quem Moravi & Sarraceni Sid nūcuparunt, tantum terrorem & severitatem in vultu & aspectu præ se tulisse, vt omnes Pagani illius gravem & severam faciem intuentes, magno timore & tremore correpti, totis artibus contremiscerent. Tanta ergo gravitas, maiestas, severitas, & honestas in divino Marię vultu resplendebat, vt etiam impudentiores oculos confunderet & deprimeret. Tandem in quacunque spiritus & animi perturbatiōe te constitutum invenias, ad turrin hanc munitissimam confugas, quia in Maria sanctissima, vt inquit sanctus Bernardus, tristis solatiū, infirmus sanitatem, peccator suorum peccatorum remissionem, captivus libertatem, Angelus læticiam, vnigenitus filius Dei carnem purissimam, & sanctissima Trinitas gloriam invenit. Hęc est turrin illa amplissima, vbi etiam si suā altitudine ad cælos vsquē pertingat, nulla linguarum confusio in illius erectione & fabrica inventa est, quin potius Deus noster divinum & novum dicendi & loquendi modum per illam nobis ape-

ruit. Quis enim æterni Patris Verbum quod ab æterno ab ipso semper prolatum est, aliquando expressum & clarum auribus percepit? Quoad vsq; cellissima tacris suis visceribus illud concipiens, iam formā humanitatis indutum, nobis clarum & expressum tradidit. *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. Ioann. cap. 1.* Scriptura eam esse civitatem Dei & propriam illius patriam sapius asseuerat, quia nihil ex his, quæ civitatem aliquam inclutam & opulentam reddunt, illi defuerunt; Nam civitas, quæ opulenta & magnifica est, Regem, præfectū, muros, templū, leges & privilegia, fontes, scholas, voluptates, & divitias, arma, pacem, mutua hominum commercia, & præclaros cives continet, quæ omnia excellentiori modo in Beatissima Virgine reperiuntur, hęc enim Rex regum, & dominantium Christus Dominus tanquam in throno Maiestatis præfuit, *Dominus regis me & nihil mihi deerit. ps. 22.* Ipse etiā murus & illius propugnaculum fuit. *Ponetur in ea murus & antemurale. Esa. 45.* Suptuosissimū huius civitatis templum nullā internā aut externā peccati maculā profanatum fuit. *Sanctum est templū tuū, mirabile in equitate; ps. 64.* Hęc misericordię, & clementię leges tāquam in summo pietatis fonte splendidissime micarunt. Hęc vniversitas & Academia florentissima, sanctorum scientiā, & omnium decore virtutū emittit. Quis huius paradisi amānitatem &

delicias verbis explicare poterit? *Speciosa facta es & suavis in delictis tuis, Sancta Dei genitrix.* Est civitas planè opulentissima, quæ cælestibus bonis omnes affluenter ditare potest. *Multa filia cõgregaverunt divitias, tu supergressa es universas. prov. 31.* Arma etiã fortissimorum virorum miro ingenio elaborata in hac civitate reperiuntur. *Omnis armatura fortium. Cant. 4.* Idèd Spiritus divinus appellat. *Terribilis ut castrorum acies ordinata. Cant. 6.* Hic pax, quæ est vera Ierusalem, quæ visio pacis interpretatur; Nam p̄ illã antiquæ lites inter Deum & hominẽ medio mirabili illo matrimonio, inter Divinam & humanam naturam in suis purissimis visceribus celebrato, finitæ & terminatæ fuerunt. *Virgo Deum & hominem genuit, pacem Deus reddidit.* Est civitas negotiationis, ad quam maioris ponderis & momenti negotia præcipuè pro reconciliatione peccatorum deferuntur. Sed fide huius vrbis civibus loquamur, nullibi vnquam præstantiores reperientur. Et omittam Spiritus Angelicos, qui per hanc opulentissimam civitatem discurrebant, quin & exules peccatores filios Evæ, qui ad illam tanquam ad refugij domum semper accurrebant; Et in memoriam revoco alios cives præstantissimos, virtutes nempe penè infinitas, quas Spiritus Divinus hic firmissimè reposuit, qua de causa propriissimè nomen civitatis sibi vsurpavit, civitas enim iuxta illius ethymologiam; *Est civium y-*

nitas, Hoc est, summa cordium pax, & sub vno duce & capite conformitas. Vt sanctus Antoninus Florentiæ Archiepiscopus notavit, Civitas enim, vbi lites & seditiones foveri & conservari solent, non civitas, sed militum castrum & exercitus concitatus appellari debet. Vbi sanctus Doctor Antoninus eruditissimè animadvertit causam, quare, cum Christus Dominus illos duos Apostolos in civitatem miserit, vt iumentum afferent & pullum cum eo, vt ingrederetur Ierusalem, id tamen non expressit his verbis. *Ite in civitatem. Sed dixit, Ite in castellũ, quod contra vos est. Matth. 21.* Causam huius assignat S. Antoninus, quia civitas illa internis civium bellis æstuabat, ideoque nomen civitatis amiserat, & castelli seu castri nomen sibi vendicaverat. Licet ergo Christus Salvator noster Apostolos suos in civitatem miserit, propter lites tamen & civium contra se ipsos tumentia pectora, non sic, sed castellum libuit nuncupare. *Ite in Castellum, quod contra vos est.* Non sic hæc inclyta civitas Mariæ, cuius præstantissimæ virtutes tantâ pace & fædere connexerunt, vt iustitia nunquam contra clementiã bellum gesserit; Nec præclara Matris Dei dignitas, quâ maiestatem quandã & celsitudinem planè infinitam sibi comparavit, profundissimam illius humilitatem evertit, neque summa cum Deo familiaritas causa aliquando fuit, vt ipsium vel in minimo despiceret, Amor

& timor, quæ aliquando inter se coherere non possunt, in illa fraternè convixerunt, ita enim Deum ex toto corde dilexit, ut etiam ex imo pectore veneraretur. Idè ab Ecclesia mater pulchræ dilectionis appellatur. *Ego Mater pulchra dilectionis. Eccl. 24.* O feliciss. civitas, quæ talibus & tantis civibus cõitata & stipata est. Si quælibet ex his, quæ de hac civitate diximus, tãtam in se magnitudinem & præstantiam continet, omnia simul coniuncta quantam magnitudinem & præstantiam præ se ferent? De hac magna & opulentissima civitate sic ait Ieremias spiritu propheticocap. 31. *Ecce dies veniunt dicit Dominus, & edificabitur civitas domino à turre Hananeel vsq; ad portam anguli, & exibit vltra normam mensura in conspectu eius.* Divinum planè testimonium immensæ magnitudinis huius civitatis. *Et edificabitur civitas domino à turre Hananeel.* Turris ista secundum nomen Hebraicum vocatur, *Migdal*, quod significat magnitudinem & magnificentiam. *Et Hananeel* condonationem vel misericordiam Dei significat. Ita interpretatur prædicta verba doctissimus Arias Montanus Hispalensis super Zachariam cap. 14. fol. 102. vbi sic ait. Nomen Hebraicum vocatur *Migdal*; quod magnitudinem seu magnificentiam significat. *Hananeel* verò condonationem atq; misericordiam ad verbum sonat. Quæ interpretatio rectè congruit Mariæ sanctissimæ tanquam magnificentis-

simæ civitati, quæ in propriam Christi matrem & nativam illius patriam constructa & ædificata est, cuius sumptuosa ædificia à turre *Hananeel* originem duxerunt, hoc est; à præstantissima illius gratia; *Quemadmodum enim altior & fortior civitatis fabrica, est turris,* ita sanè donum eminentius & maioris æstimationis in Mariâ existens, gratia Dei est, quâ à principio suæ formationis magnificentissimè habuit, & hoc est primum & præcipuum huius civitatis fundamentum, cui tota illius fortitudo nitebatur, & quæ hanc civitatem inexpugnabilem reddebat. quâ Apostolus Paulus munitus & exornatus, se omnipotentè appellabat. *Omnia possum in eo qui me confortat. Philipp. 4.* *Et. Abundantius omnibus laboravi, non ego, sed gratia Dei mecum. 1. Cor. 15.* Id est: non viribus naturæ, sed gratiæ. Inquit ergo Propheta Ieremias; *ædificabitur Maria sanctiss. opulentissima civitas, & incipiet à divinâ gratiâ illi liberalissima Dei omnipotentis manu cõcessa, neq; ædificium cessabit vsq; dum porta anguli ædificata sit.* Porta quæ in parietis angulo exstructa est, vtrumque parietem sibi unitum complectitur, & duplicem quasi plateam cõspicit, quod alijs sibi annexis parietibus non cõpetit &c. modò intelligem? Ieremiâ ad nostrum propositum. *Et edificabitur civitas dõino à turre Hananeel vsq; ad portam anguli:* In Maria namquæ sanctissima integritas Virginis & fecunditas matris tanquam duo parietes

in vno angulo coniunctis convenere, vt Ecclesia deceret. *Gaudia matris habesum Virginitatis honora.* Considerate queso, omnes Ecclesiarum feminas, etiam si sumptuosissima Spiritus Sancti templa extiterint, nulla tamen illarum, etiam si magnificentissimè constructa, ad portam anguli pervenit. Legisenim naturalis aut scriptæ, feminæ, matres fuerunt, sed non Virginitatem simul conservarunt, & in lege gratiæ plures in corruptam virginitatem perpetuè observarunt, sed non simul honore & matris fecunditate decoratæ fuerunt. At hæc inclita Mariæ civitas in corruptam Virginitatem, & simul fecundam maternitatem continens, ædificij altitudine & præstantiâ usque ad portam anguli pervenit. Alio modo prædictum locum interpretari possumus, si per portam huius supernæ civitatis ipsum Christum intelligamus, qui sæpius se esse nostræ salutis ostiû asseveravit. *Ego sum ostium. per me si quis introierit, saluabitur. Ioann. 10.* & non utcumque ostium fuit, sed ostium anguli; vbi duo parietes conveniunt, vel quia hebraicum & gentilem populum, vel quia Divinam & humanam naturam Christus Dominus ineffabili vnione complexus est. *Et edificabitur civitas Domino à turre Hananeel usque ad portam anguli.* Mariæ igitur sanctissimæ amplissimum ædificium usque ad portam anguli, quæ Christus est, suâ mirabili structurâ pervenit, quo effectum est, vt infinitam matris

dignitatem sibi acquireret, idè addidit Propheta Ieremias; & *exibit ultra normam mensura,* quia nulla civitas cum hæc Maria sanctissima proportionem aliquam habere potest. Quæ planè propter causam Propheta Baruch introducit Spiritum Sanctum quasi in maximâ admirationem raptum, cum peregrinam pulchritudinem, & immensam magnitudinè huius civitatis, quæ hodie in lucem editur, contemplaretur, quod sanè præstantiâ & dignitatem huius puellæ sanctissimæ infinitè extollit, ille enim qui infinitè admirabilis est, vnus puellæ præstantiam intuendo, hæret & stupet. *O Israel, quàm magna est dõus Dei, & ingens locus possessiõis eius; magnus est & non habet finè, excelsus & immensus. Baruch. 3.* Locus iste licet in sensu historico intelligi possit de civitate Ierusalem, & de terra promissionis, quam Deus possessionem suam nuncupavit. *Hæreditas mea Israel.* Vbi fortissimi gigantes tantæ & tam miræ altitudinis enati fuerunt, vt coram eis filij Israel locustæ viderentur. At in sensu magis proprio explicari possit de cælo empyreo, vt ex cõtextu ibidè S. Scripturæ patet. Sic enim dicitur. *Ibi fuerunt gigantes nominati, illi, qui ab initio fuerunt staturâ magnâ scientes bellum;* vbi ad litteram loquitur Spiritus Sanctus de lucifero & eius angelis, quia de nullis alijs creaturis verificari potest, ab initio suæ conditionis magnâ staturâ præditas fuisse, & egregios bellatores extitisse, nisi de

Lucifero & eius comitatu; isti enim staturâ magni & veri bellatores, quin & primi bellorum inventores & quasi primævi institutores fuerunt. Quæ licet ita sint, legitimo tamen & potissimum iure verba illa Spiritus Divini Mariæ sanctiss. felicissimæ Dei habitationi, quæ cælo empyreâ amplior & longè opulentior est, accommodari possunt. *O Israel quâ magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius!* vbi magnam Dei domum Spiritus Divinus eam appellat, à divina & æterna sapientia in suum domicilium ædificatam. *Sapientia ædificavit sibi domum.* *proverb. 9.* Quis nisi æterna Dei sapientia regiam hanc & amplissimâ domum effingere & fabricare potuit? tam latam & spatiofam, vt Deum ipsum, quem cælestia corpora capere non audent ipsa sola capiat & comprehendat? Quis palatium ita lucidum & splendidum, vt per singulas illius fenestras lux cælestis purissima, sine vlla admixtione tenebrarum, diuino quodâ splendore subintret? quis intellectum ita clarum & perlucidum, vt per illum Divina essentia clarissimè intueri possit? Quis memoriam fecundissimam, vbi totius vitæ Christi thesaurus inveniatur? quis voluntatem ita diuino amore accensam & inflammatam & illo dilatam & extensam, ut non solū Iesum velut dominum & creatorem suum, sed etiam tanquam filium natuarlem toto corde diligeret & amplecteretur? Quis vterum tantâ puritate & mundi-

tia splendenter, ut tanquam verus gloriæ ac magnificentiæ thronus, primogenitum tanquam habitatorem & colonum sine ullo horrore reciperet? Non alius sanè nisi æterna & infinita Dei sapientia tot miranda & stupenda moliri & operari potuit. In hoc arduo & perdifficili negotio à Spiritu Divino examinatus fuit sanctus Iob cap. 38. & 40. *Accinge sicut vir lumbos tuos, interrogabo te. Vbi eras quando ponebam fundamenta terræ?* Ideo sanctus Iob difficultatem sibi propositam à Spiritu Divino, de huius virginalis terræ firmissimis fundamentis iacendis, quomodo iacta & stabilita fuerant, dissoluere non valet. *Quis posuit mensuras eius? quis tetendit super eam lineam, super quæ bases eius solidatæ sunt?* nullus enim verbis explicare poterit huius terræ re-ctitudinem mirabilem & aequitatem planè diuinam, quam semper obseruauit, *sanctum est templum tuum. & mirabile in aequitate.* *ps. 64.* Quæ tanta & tam firma fuit, vt æternum Dei verbum, totam hanc mundi molem tribus digitis sustentè, in se suscipere & sustentare potuerit, super quod bases eius solidatæ sunt, quare sanctus Iob suâ ignorantiam humilimè confessus, sic respōdit, *scio quod omnia potes, & nulla te latet cogitatio.* Sed vt magnitudinem & excellentiam regis huius habitationis saltem balbutiendo paucis explicèus, notandum est id, quod vidit Evangelista Ioannes in Apocalypsi; mirabilem enim mulierem pregnantem, & iam pa-

parituram in cælo conspexit; Per quam multi sanctorum patrum Beatissimam Virginem intelligunt, de qua notanda signa profert sanctus Euangelista, illam magnum signum appellando. *Signum magnū apparuit in Cælo. cap. 12.* Quibus verbis aperte demonstrat inexcogitabilem esse illius magnitudinem. Certum namque & omninò exploratum est, quamcunq; rem in cælo apparentē nobis rem parvam & exiguam videri, vt in firmamenti stellis conspicuum est, quæ licet terram in magnitudine lōgissimè superent, propter distantiam tamen à terra, nostro visui minimæ & quasi inextensæ representantur. Si ergò res aliqua in cælo existens, nobis in terra existentibus magnæ molis & magnitudinis representetur, aperte colligere possumus rem illam in se esse immensæ & planè inexplicabilis magnitudinis. *Signū magnum apparuit in cælo.* Ex hoc colligere possumus, charissimi filij, immensam & inenarrabilem magnitudinem & præstantiam Beatiss. Virginis, quæ illam effecit cœlestē quoddā prodigium, & monstrum sacratissimum, & præstantissimum totius orbis miraculum. Vt ex sanctis Patribus retulimus. *Mulier amicta sole.* Hic magis magnitudo explicatur. Si enim sol materialis, vt Astronomi dicunt, centies & sexuagies vniuersam terram in magnitudine superat, quanta & quàm immensā erit huius sanctissimæ mulieris præstantia & magnitudo, cum sol ille, quo induta

est sanctiss. Maria, istum materialem infinitè in magnitudine excedat? Et quod magis mirandum est, & illius immensitatem maximè extollit, hoc planè est. Ipsam nempe eundem solem ita intraneè suis visceribus clausisse, vt ipsam intuentes, solem etiam intueri videantur, vt Sponsus sanctus de ipsius natiuitate loquens, Cant. 6. testatus est. *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens. pulchra vt luna, electa vt sol?* Nulli planè nisi soli iustitia Deo optimo ac maximo comparari potest, quia ita sole internè induta & exornata est, vt naturam solis præ se ferre videatur. *Mulier amicta sole.* Ratio quare pretiosi lapides in tanto pretio & æstimatione haberi solent, non alia est, nisi, quia sol suorum radorū & splendoris aliquam scintillam illis impressit, neq; aliud peculiare vendicârunt sibi lapides illi, quos manu ppria illa Ægypti regina suo Marco Antonio in signum amicitia & benevolentia in quodam conuiuio obtulit; sed si forsitā lapis aliquis inueniretur, in quo totus ipse sol contineretur, in quanto pretio & æstimatione esset! sine dubio suum dominū ditaret & opulentissimum redderet. Et si tota ratio, quare sanctum aliquem veneramus, & debitum honorem ei exhibemus, hæc est, quia vnicā diuinæ gratiæ scintillā, & splendore à diuino iustitiæ sole derivatā micat & splendet; Quanti pretij, & æstimationis erit Beatiss. Virgo, in qua non vnica scintilla aut solis iustitiæ radius

dius intravit, sed totus ipse sol omnibus radijs & splendore fulgentissimè inclusus fuit, vt decantat Ecclesia. *Quem totus nō capit orbis in tua se clausit viscera factus homo.* In illo rigotolo examine, quo scientiā patientissimi Iob Spiritus Diuinus experiri voluit, inter alia ab eo petijt. *Dic mihi si habes intelligentiam, per quam viam spargitur lux, diuiditur æstus super terram? cap. 38.* Respondet fortè S. Iob solem suā lucem & calorem per signum virginis A. 24. Augusti vsque 24. septembris, & postea per signum librę in terram & omnia inferiora diffundere, sed non de ista materiali luce loquitur Spiritus Diuinus, sed de alia, *quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* *Dic mihi si habes intelligentiā, per quam viam spargitur lux? &c.* Responsio genuina est. Lucem hanc verissimam & inaccessibilem diuini solis iustitię per viscera sacratissimę virginis derivatam esse, & per eam tanquam per crystallinam diuini amoris januam calorem omnibus communicasse, & cum totus sol intra hanc pretiosam margaritam recludatur, inestimabilis pretij & valoris erit, atque omnem valorem cunctorum lapidum pretiosissimorum, ex quibus constructa est ciuitas sancta Ierusalem, in se continebit. Confessorum smaragdos, Virginum adamantes, Apostolorum fidem, Martyrum potentiam, Confessorum deuotionem, Monachorum humilitatem, Virginum munditiā & puritatem, Angelorum sapientiam & superno-

rum spirituum ardentissimum amorem, quę omnia in supremo & heroico gradu in illa reperiuntur. *Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat. Ecel. 1.* Iure optimo admiratur sapiens maris imensos & quasi infinitos sinus considerans, omnia enim totius vniuersi flumina illud intrāt, & ipsum non redundat, ad eum ergo modum quo omnia flumina mare intrantia illi quasi tributum ex suis crystallinis & perlucidis aquis persolunt, & ad illud rapidissimè accurrunt: ita in fabrica & edificio mirabili Beatissimę Virginis contingere cernimus, ad quam tanquam ad immensum quoddam gratiarum & virtutum mare omnes creaturę cōfluunt & accurrunt, vt id, quod præstantius in illis inuenitur, quasi pro tributo & vectigali illi persoluant, & in illa constituent. *Et mare non redundat.* Quin & cum ea quę in creaturis dispersa sunt, in Maria sanctissima gradu quodam heroico reposita sint, capacissimum mare est, ad alia virtutum flumina & crystallinos aquarum riuos recipiendos. Sed quid mirum si pro infinita Matris Dei dignitate capacitatem habuit! Accurramus ergo dilectissimi ad Mariam sanctissimam tanquam ad omnium virtutum, & gratiarum mare profundissimum, vt ex illa aliquis gratie rivul^o ad nos derivetur, quo in presenti vita exornati & effecti filij Dei, jus ad æternam gloriam assequamur. Ad quam nos perducatur IESVS CHRISTVS. Amen. IN-